

Εργοδότης:

«ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ»

«Μελέτη αποκατάστασης και συντήρησης του Ιερού Ναού
Αγίου Γεωργίου στα Πραστειά Σιδηρούντας στη Χίο»

ΜΕΛΕΤΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗΣ

1. ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
2. ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ και ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ
3. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
4. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2018

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ:

Μανώλης Βουρνούς, Αρχιτέκτων ΕΜΠ, MA Conservation, Univ. of York.

Κατερίνα Μανωλιάδη, Αρχιτέκτων ΕΜΠ, MSc Urban Design, UCL

Αννα-Λεμονιά Γκλαβά, Αρχιτέκτων ΕΜΠ

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ 33, 82131 ΧΙΟΣ, τηλ. 2271081446, email: kmanoliadi@gmail.com

1. ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Ο ΝΑΟΣ

Ο ναός του Αγίου Γεωργίου στα Πραστειά της Σιδηρούντας βρίσκεται στη βορειοδυτική Χίο, μεταξύ του χωριού της Σιδηρούντας και της Βολισσού, λίγο νοτιότερα της μεγάλης παραλίας του Μανάγρου. Πρόκειται για ένα μικρό καμαροσκεπή ναό στον οποίο μεταγενέστερα προστέθηκε εξωνάρθηκας ή προστώο. Το μνημείο έχει τύχει εκτενούς επιστημονικής μελέτης από την Χαρίκλεια Κοιλάκου (Κοιλάκου Χ. 1983, Ο ναός του Αγίου Γεωργίου στα Πραστειά Σιδηρούντας Χίου στο ΔΧΑΕ, Αθήνα, 37-76).

Ο ναός χρονολογείται στο 1415 σύμφωνα με την κτητορική επιγραφή που σώζεται στο εσωτερικό του ναού (Κοιλάκου 1983, 42), χωρίς να αποκλείεται προγενέστερη ύπαρξη ναού σε αυτή τη θέση μιας και στην κτητορική επιγραφή η φράση “ανεκενήσθη εκ βάθρων” παραπέμπει σε προγενέστερη ύπαρξη που μέχρι στιγμής δεν έχει διαπιστωθεί από αρχαιολογική έρευνα. Πρέπει εξ αρχής να αναφερθεί ο αξιόλογος αγιογραφικός διάκοσμος που καλύπτει το σύνολο του εσωτερικού του ναού, και ο οποίος έχει τεκμηριωθεί και δημοσιευθεί στην προαναφερθείσα επιστημονική εργασία της Χαρίκλειας Κοιλάκου.

ΦΑΣΕΙΣ

Το αρχικό κτίσμα είναι σχεδόν ορθογώνιο σε κάτοψη με εξωτερικές διαστάσεις 7,00Χ 5,00 μ περίπου, με ημικυκλική κόγχη ανατολικά που διαμορφώνει το Ιερό και καλύπτεται από ελαφρώς επικλινή καμάρα. Το κτίσμα αρχικά είχε μόνο μία είσοδο από τη δυτική πλευρά και πιθανότατα μεταγενέστερα όταν τοιχίστηκε αυτή η είσοδος για να απομονωθεί ο ναός από το προστώο διανοίχθηκε νέα είσοδος, πρόχειρα, πάνω στη νότια πλευρά του ναού. Μεταγενέστερη διάνοιξη μαρτυρείται τόσο από την διαφοροποίηση στην τοιχοποιία εξωτερικά όσο και από την καταστροφή των τοιχογραφιών στο εσωτερικό του ναού στη θέση του ανοίγματος.

Στα δυτικά του ναού σε χρόνο μεταγενέστερο της αρχικής κατασκευής κατασκευάστηκε προστώο, σχεδόν τετράγωνου σχήματος. Το ότι πρόκειται για προστώο και όχι για νάρθηκα τεκμηριώνεται από την ύπαρξη τριών διαφορετικών ομοίων τοξωτών θυρών, μιας σε κάθε πλευρά, με τέτοιο τρόπο που πριν την τοίχισή τους θα δινόταν η αίσθηση της διαμπερότητας. Ασφαλώς απέχει από το πρότυπο προστώου ή “εμβόλου” στη Χίο, το οποίο αποτελείται από μεγάλα τόξα σε

κάθε πλευρά που φέρονται από πεσσούς ή υποστυλώματα, αλλά αυτό που είναι εξαιρετικά απίθανο είναι σε μία τόσο εκτεθειμένη στις καιρικές συνθήκες περιοχή να κατασκευαστεί και νάρθηκας, τόσο μικρού χώρου με τρεις συμμετρικά τοποθετημένες εισόδους. Ο εκφυλισμός των τόξων που ιδανικά θα κάλυπταν τις τρεις πλευρές του προστώου σε τοξωτές θύρες αιτιολογείται από τον απλουστευτικά αγροτικό χαρακτήρα της κατασκευής.

Αναφερόμενοι στα θέματα των φάσεων κατασκευής θα πρέπει να επισημάνουμε τη μεταγενέστερη διάνοιξη θύρας στην νότια όψη του κυρίως ναού, προφανώς σχετιζόμενη με την τοίχιση της μοναδικής θύρας που υπήρχε στην δυτική όψη του ναού. Η τοίχιση της θύρας της δυτικής όψης του κυρίως ναού πρέπει να σχετίζεται με τη μετατροπή του προστώου σε κλειστό ανεξάρτητο δωμάτιο, και ενδεχομένως και με την εγκατάσταση μέσα σε αυτό εστίας στην νοτιοδυτική του γωνία, ίχνη της οποίας σώζονται μέχρι και σήμερα. Είναι φανερό ότι από κάποια περίοδο και μετά το προστώο μετατράπηκε σε Καλύβα, η οποία χρησιμοποιούνταν μέχρι και πρόσφατα, μιας και τα ίχνη στέγασης ζώων μέσα στο χώρο είναι ακόμη πολύ πρόσφατα.

ΝΕΩΤΕΡΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Νεώτερες παρατηρήσεις επιβεβαιώνουν την ειδική θέση που έχει ο ναός μεταφέροντας επιρροές των δύο δογμάτων, όπως είχε αρχικά εύστοχα εντοπίσει η Αρχαιολόγος Χαρίκλεια Κοιλάκου.

Μοναδικής και ιδιαίτερης για τις συνήθειες της διαμόρφωσης του λατρευτικού χώρου στην Ορθόδοξη ναοδομία είναι ο τονισμός του προσκυνηταρίου του Αγίου Γεωργίου. Ιδιαίτερη εντύπωση κάνει το μέγεθος της αγιογραφίας αλλά και η πλαισίωσή του με ημικίονες και θριγκό, κάτι που παραπέμπει στη διαμόρφωση του θυσιαστηρίου κατά τη δυτική συνήθεια, όπου η εικόνα του Αγίου στον οποίο είναι αφιερωμένος ο ναός βρίσκεται επάνω ακριβώς από το χώρο της Αγίας Τράπεζας. Ιδιαίτερα σημαντικό μορφολογικό στοιχείο είναι η μορφή των κιονόκρανων των ημικιόνων: τα κιονόκρανα είναι οκτάγωνα (στην πραγματικότητα το τμήμα που αντιστοιχεί σε κάθε ημικίονα είναι πεντάπλευρο) και σχηματίζονται από πλευρές με χαρακτηριστική καμπύλωση στο επάνω μέρος και απολήγουν σε ένα είδος κατακόρυφης ταινίας, μορφή συνήθης στη γοτθική αρχιτεκτονική.

Η γενουατική επιρροή στην εικόνα του Αγίου Γεωργίου αποκαλύπτεται σε όλο της το μέγεθος από το χιτώνιο του Αγίου, το οποίο είναι λευκό και φέρει κόκκινο σταυρό με λεπτές κεραίες, ακριβώς όπως το λάβαρο του Αγίου Γεωργίου που

αποτελούσε και τη “σημαία” της Δημοκρατίας της Γένοβας, της οποίας ως γνωστόν ο Άγιος Γεώργιος ήταν ο προστάτης.

Η καταστροφή του ανατολικού ημικίονα του προσκυνηταρίου του Αγίου Γεωργίου, προκειμένου σε αυτόν να προσαρμοστεί ξύλινο τέμπλο, υποψιάζει για πιθανή μη ύπαρξη τέμπλου αρχικά, ή για τέμπλο κάποιας ειδικής μορφής, μη συνήθους (π.χ. μόνο θωράκια;).

Δεν θα ήταν παράδοξο να διερευνηθεί η υπόθεση της μη ύπαρξης τέμπλου, κάτι που θα επέτρεπε στο προσκυνητάρι του Αγίου Γεωργίου να πρυτανεύει πλήρως στον εσωτερικό χώρο του ναού.

Η δυτική επιρροή είναι εμφανής στον κατά τα άλλα σύμφωνο με την Ορθόδοξη παράδοση αγιογραφικό διάκοσμο, σε δύο σημεία: στα τόξα που περιβάλλουν τη μορφή του Αγίου Γεωργίου και των αδιάγνωστων Αγίων που βρίσκονται στα δεξιά του, καθώς και των Αγίων Γεωργίου Νύσσης και Κυρίλλου Αλεξανδρείας στην ασίδα του Ιερού, τα οποία εμφανίζουν το σύνηθες σε παράθυρα της γοθικής αρχιτεκτονικής θέμα των αλληλοτεμνόμενων κύκλων, και στα θωράκια με μεγάλα κυκλικά medallion που βρίσκονται κάτω από τις κόγχες που διαμορφώνονται στο Διακονικό και την Πρόθεση. Μάλιστα, ο ζωγραφικός διάκοσμος που καλύπτει τα κυκλικά medallion θα πρέπει να επαναξιολογηθεί μετά τον καθαρισμό του, μιας και φαίνεται να μιμείται κάποιο είδος πλαστικής διαμόρφωσης του κονιάματος.

2. ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ και ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ

Η διαφορά στη φάση κατασκευής μεταξύ του κυρίως ναού και του προστώου είναι φανερή από τον χαρακτηριστικό κατακόρυφο αρμό που χωρίζει τον κυρίως ναό από το προστώο στην νότια και την βόρεια πλευρά του μνημείου, το διαφορετικό πάχος των τοιχοποιιών, καθώς και από τον τρόπο κατασκευής τους. Το μέσο πάχος της λιθοδομής στον κυρίως ναό είναι 95εκ. ενώ στο προστώο η λιθοδομή είναι μέσου πάχους 65εκ. Η κατασκευή της λιθοδομής στον κυρίως ναό είναι με αργούς λίθους συνδεδεμένους μεταξύ τους με κονίαμα που καταλήγει σε πλατεία αρμολογήματα, ενώ στο προστώο η λιθοδομή αποτελείται από αργούς λίθους με παρεμβολή μεταξύ τους πολλών μικρών τεμαχίων από πλίνθους, χωρίς πλατύ αρμολόγημα. Οι προαναφερθείσες χαρακτηριστικές μορφές της διαμόρφωσης των όψεων και για τις δύο φάσεις διακόπτονται στις περιοχές όπου υπάρχει διαταραγμένη τοιχοποιία ή εκτεταμένη φθορά. Στοιχείο της τοιχοποιίας που πρέπει

να αναφερθεί είναι η παρουσία τρίπλευρης βάσης υπό μορφή θρανίου στην κόγχη του Ιερού.

Σε γενικές γραμμές η λιθοδομή του ναού βρίσκεται σε καλή κατάσταση. Εξαίρεση αποτελεί η νοτιοδυτική γωνία του προστώου η οποία έχει αποδιοργανωθεί και κατά ένα τμήμα έχει αποχωριστεί από το υπόλοιπο σώμα της λιθοδομής αφήνοντας μία ευρεία ρωγμή ορατή στη δυτική και νότια όψη. Η αιτία αυτής της αποδιοργάνωσης φαίνεται ότι είναι μεταγενέστερη κατασκευή εστίας σε αυτή τη γωνία και η διάνοιξη καπνοδόχου μέσα από την τοιχοποιία. Στην βόρεια όψη του κυρίως ναού και στο ύψος της γένεσης του θόλου διακρίνεται διαμήκης ρωγμή μήκους περίπου 2,60μ που πιθανόν προκλήθηκε από καθίζηση της εξωτερικής πλευράς της λίθινης τοιχοποιίας. Εσωτερικά στο ίδιο ύψος και θέση δεν είναι ευδιάκριτη κάποια ρωγμή. Τοπικά σε αρκετές περιοχές το αρμολόγημα έχει αποπλυθεί λόγω της καταστροφής του γείσου, εμφανίζοντας μικρές κυφώσεις μέσα στην τοιχοποιία. Το πρόβλημα είναι ιδιαίτερα εμφανές στην περιοχή του γείσου που φέρει εκτεταμένη φθορά από απώλεια υλικού.

Σημαντική διαφορά στον τύπο της τοιχοποιίας υπάρχει γύρω από την μεταγενέστερα διανοιγμένη θύρα στη νότια όψη του κυρίως ναού, λόγω ακριβώς αυτής της μεταγενέστερης διάνοιξης. Στο ανώφλι της θύρας αυτής, πιθανότατα σε πρόσφατη επισκευή, τοποθετήθηκαν πρέκια από πριστή ξυλεία.

Τη στέψη του αρχικού ναού περιβάλλει τούβλινο γείσο από οδοντωτή ταινία, κατεστραμμένη σε πάρα πολλά σημεία. Γείσο από τούβλινη ταινία, υποδεέστερης καλλιτεχνικά μορφής, περιβάλλει και τη στέψη του προστώου.

Τόσο ο κυρίως Ναός όσο και το προστώο καλύπτονται από λίθινες καμάρες. Για την καμάρα που καλύπτει τον κυρίως ναό δεν μπορούμε να γνωρίζουμε αρκετά μιας και καλύπτεται από τον αγιογραφικό διάκοσμο και τη στέγη. Η καμάρα η οποία καλύπτει το προστώο είναι μία κοινή για τη Χίο κατασκευή, τα χαρακτηριστικά της οποίας συναντώνται διαχρονικά τους τελευταίους 4 - 5 αιώνες. Αξίζει να επισημανθεί η απουσία ελκυστήρων από κατασκευής στον κυρίως ναό, και αντιθέτως η ύπαρξη δύο ξύλινων ελκυστήρων στο προστώο. Οι ξύλινοι ελκυστήρες του προστώο αγκυρώνονται σε ξυλοδεσιά που διατρέχει εσωτερικά τουλάχιστον τους διαμήκεις τοίχους. Σε μεταγενέστερο χρόνο φαίνεται να κατασκευάστηκε πατάρι μέσα στο προστώο του οποίου οι δοκοθήκες των δοκών, σώζονται ακόμη. Ωστόσο, οι συγκεκριμένες οπές δεν αποκλείεται να σχετίζονται και με την κατασκευή του ξυλότυπου του θόλου.

Η απουσία ελκυστήρων στην καμάρα του κυρίως ναού έχει επιτρέψει τη δημιουργία διαμήκους ρωγμής στη θέση της γενέτειρας η οποία είναι εμφανής το

εσωτερικό του ναού. Στην καμάρα που καλύπτει το προστώο δεν διακρίνεται παρόμοια ρηγμάτωση, αλλά είναι εκτεταμένη η αποκόλληση των κονιαμάτων που παρεμβάλλονταν μεταξύ των θολιτών, ενώ ο θόλος φέρει ρύπους από καύση ξυλείας.

Η δικλινής στέγη του ναού καλύπτεται από πλατιές σχεδόν ορθογώνιου σχήματος κεραμίδες, οι οποίες είναι κοινές στη Χίο μέχρι και τα μέσα του 19ου αιώνα, ιδιαίτερα μάλιστα στην ύπαιθρο. Παρά την κακή κατάσταση διατήρησης μπορεί κανείς να διακρίνει διαφορές μεταξύ της στέγης του κυρίως ναού και του προστώου, ενώ σε τμήματα του κυρίως ναού, στη νότια πλευρά της στέγης, οι κεραμίδες που βρισκόταν στη θέση των καλυπτήρων έχουν σχετικά πρόσφατα αντικατασταθεί από στενότερες κεραμίδες, όχι βιομηχανοποιημένες.

Οφείλουμε να σημειώσουμε την απουσία κάλυψης με κεραμίδες της στέγης της κόγχης του Ιερού, η οποία από ότι φαίνεται έχει καταστραφεί, αφήνοντας ωστόσο ένα ευδιάκριτο ίχνος επάνω στον ανατολικό τοίχο του Ιερού από όπου συνάγεται το συμπέρασμα ότι λείπουν σήμερα δύο ή τρεις σειρές από κεραμίδες με μικρή κλίση.

Στο εσωτερικό του κυρίως ναού το δάπεδο καλύπτεται από στρώμα αστράκιας φθαρμένο τοπικά από τη χρήση και από τον χρόνο, όπως είναι αναμενόμενο. Στο χώρο του προστώου δεν διακρίνεται σήμερα δάπεδο.

Τα κονιάματα των τοιχοποιιών στο εσωτερικό του κυρίως ναού, τα οποία φέρουν εκτεταμένο αγιογραφικό διάκοσμο έχουν αποκολληθεί κατά τόπους από την λίθινη τοιχοποιία, ενώ παρουσιάζουν εκτεταμένες μικρότερες ή μεγαλύτερες ρηγματώσεις.

3. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Η πρόταση αποκατάστασης έχει δύο κύριους στόχους: Αφ' ενός την επισκευή των δομικών αστοχιών, και αφ' ετέρου την αποκατάσταση της αρχικής μορφής του μνημείου στα σημεία που έχει αλλοιωθεί σημαντικά η μορφή και η λειτουργία του.

Όσον αφορά τις μορφολογικές αποκαταστάσεις που σχετίζονται με την λειτουργία του μνημείου προτείνεται η αποκατάσταση της μορφής του ανοικτού προστώου με διάνοιξη των τριών τόξων του και της θύρας μεταξύ προστώου και κυρίως ναού. Προτείνεται επίσης η τοίχιση της νότιας θύρας του κυρίως ναού που έχει διανοιχθεί μεταγενέστερα, μεταβάλλοντας ριζικά τόσο το εσωτερικό του ναού όσο και τη νότια όψη του.

Όσον αφορά τις δομικές αποκαταστάσεις, προτείνεται η αποκατάσταση της τοιχοποιίας τοπικά, όπου έχει διαταραχθεί, η τοπική ανακατασκευή της νοτιοδυτικής

γωνίας με λιθοσυρραφή, ενέματα στη λιθοδομή του προστώου, η τοπική συμπλήρωση των κονιαμάτων που έχουν αποπλυθεί στο εξωτερικό αρμολόγημα με μορφή όμοια με την υπάρχουσα, η αποκατάσταση της ρηγμάτωσης στην καμάρα του κυρίως ναού, η τοποθέτηση δύο νέων ελκυστήρων από ανοξείδωτο χάλυβα στον κυρίως ναό για την παραλαβή των πλάγιων ωθήσεων και δύο ελκυστήρων ομοίως από ανοξείδωτο χάλυβα ακριβώς επάνω από τις θέσεις των κομμένων ελκυστήρων του προστώου. Επίσης, προτείνεται η αποκατάσταση της κάλυψης της στέγης, της οδοντωτής ταινίας και των τόξων του ναού, όπου οι πλίνθοι έχουν φθαρεί ή έχουν αφαιρεθεί.

Στο εσωτερικό του ναού προτείνεται η καθαίρεση του σημερινού τέμπλου και η ανακατασκευή νέου, ξύλινου αφαιρετικής μορφής έπειτα από αρχαιολογική τεκμηρίωση της θέσης και της μορφής του, η αποκατάσταση των ημικιονίσκων και των λοιπών στοιχείων του πλαστικού διακόσμου γύρω από το μεγάλο προσκυνητάρι του Αγίου Γεωργίου, η αποκατάσταση του δαπέδου του κυρίως ναού με απλό καθαρισμό και τοπική συμπλήρωση κονιάματος, μόνο στα σημεία όπου χρειάζεται προκειμένου να αποφευχθεί περαιτέρω φθορά, και η διάστρωση νέου δαπέδου από κυβόλιθους στερεωμένους σε στρώμα άμμου στο προστώο. Στο προστώο προτείνεται η αποκατάσταση των αρμολογημάτων και η στερέωση των υπολειμμάτων της εστίας στη νοτιοδυτική γωνία, με διακριτική όμως αποκατάσταση των φθορών στην τοιχοποιία που έγιναν για την κατασκευή της. Για τον αγιογραφικό διάκοσμο, θα ακολουθηθεί η σχετική μελέτη συντήρησης.

Στον ναό δεν προβλέπεται να τοποθετηθεί ηλεκτρολογική εγκατάσταση, δεδομένης της πολύ μεγάλης απόστασης που υπάρχει από το ηλεκτρικό δίκτυο, αλλά και, το κυριότερο, της σπάνιας λατρευτικής του χρήσης. Προτείνεται η προμήθεια και τοποθέτηση μανουαλιού στο εσωτερικό του ναού. Για τον καλύτερο φωτισμό θα μπορεί να γίνεται χρήση φορητών επαναφορτιζόμενων φωτιστικών led τα οποία θα μπορούν να στερεώνονται επάνω στους νέους ελκυστήρες.

Τέλος, στον περιβάλλοντα χώρο προτείνεται η καθαίρεση της παρασιτικής βλάστησης που βρίσκεται σε επαφή με το μνημείο, η επανάχρηση των λίθων του λιθοσωρού που βρίσκεται στη νοτιοδυτική γωνία για την τοίχιση της νότιας θύρας του ναού και η μεταφορά όσων λίθων περισσέψουν και του λιθοσωρού της βόρειας όψης σε νέα θέση απομακρυσμένη προς την ανατολική πλευρά του ναού. Περαιτέρω παρεμβάσεις δεν προτείνονται στον περιβάλλοντα χώρο του ναού για να μην διαταραχτεί η σχέση του με το φυσικό του περιβάλλον.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

- Ανακτήσεις τοιχοποιίας όπου απαιτείται.
- Τοπική ανακατασκευή και λιθοσυρραφή της νοτιοδυτικής γωνίας του προστώου
- Στερέωση υπολειμμάτων εστίας στο προστώο
- Ενέματα στο προστώο όπου και εάν απαιτηθεί
- Ανακτήσεις οδοντωτής ταινίας - Ανακατασκευή βάσει των σωζόμενων στοιχείων
- Αποκατάσταση πλίνθινων τόξων προστώου
- Συμπληρώσεις αρμολογήματος εξωτερικά μετά από τη απομάκρυνση των σαθρών αρμολογημάτων
- Συμπληρώσεις αρμολογήματος στο εσωτερικό του προστώου μετά από τη απομάκρυνση των σαθρών αρμολογημάτων - Προηγείται καθαρισμός από τους ρύπους καύσης.
- Διάνοξη τόξων προστώου και δυτικής θύρας κυρίως ναού
- Τοπικές αποκαταστάσεις στα πλατύσκαλα των τοξωτών ανοιγμάτων του προστώου και της δυτικής θύρας του κυρίως ναού
(με παράλληλη πρόνοια για τον εγκιβωτισμό του λιθόστρωτου δαπέδου από κυβολίθους)
- Προσεκτική καθαίρεση κεραμίδων της στέγης
- Καθαρισμός και αφαίρεση μπαζών από τη στέγη
- Αποκατάσταση φθορών στο αρμολόγημα και τη δομή των εξωραχίων των θόλων του κυρίως ναού και του προστώου, καθώς και της περιβάλλουσας τοιχοποιίας. (έμφαση στην συμπλήρωση με κονίαμα της διαμήκου ρωγμής στη γενέτειρα του θόλου)
- Τοποθέτηση ελκυστήρων από ανοξείδωτο χάλυβα με εμφανείς εξωτερικές αγκυρώσεις από τετράγωνα ελάσματα.
- Στεγάνωση του θόλου με υδραυλικό κονίαμα ενισχυμένο με πλαστικό πλέγμα
- Επίχωση της στέγης με γαρμπίλι
- Διαμόρφωση επιφάνειας για την έδραση των κεραμίδων
- Ανακατασκευή γείσου και στέγης με χρήση των παλαιών κεραμίδων, συμπληρωμένες από νέες.

- Αποκατάσταση ανωφλίου δυτικής θύρας κυρίως ναού με τοποθέτηση νέων ξύλινων πρεκιών από καστανιά (ή ανάλογα με την κατάσταση που θα αποκαλυφθεί μετά την καθαίρεση της τοίχισης)
- Καθαρισμός και τοπική αποκατάσταση δαπέδου κυρίως ναού
- Διάστρωση δαπέδου από κυβόλιθους σε στρώμα άμμου στο προστώ
- Αποκατάσταση πλαστικού διακόσμου προσκυνηταριού Αγίου Γεωργίου
- Τοπική αποκατάσταση των ρωγμών της τοιχοποιίας του δυτικού και βόρειου τοίχου του κυρίως ναού.
- Διάλυση υπάρχοντος και κατασκευή νέου ξύλινου τέμπλου αφαιρετικής μορφής μετά από αρχαιολογική τεκμηρίωση της ύπαρξης και της μορφής του.
- Τοίχιση νότιας θύρας και αποκατάσταση τοιχοποιίας με διαπλοκή των υπάρχοντων λίθων και των λίθων συμπλήρωσης καθ' ύψος των λαμπάδων της θύρας
- Αποκατάσταση εσωτερικών επιχρισμάτων κυρίως στην περιοχή της νότιας θύρας του κυρίως ναού
- Νέα ξύλινη θύρα καρφωτή για τη δυτική θύρα του ναού.
- Εργασίες στον περιβάλλοντα χώρο.
- Επιμελής απομάκρυνση της παρασιτικής βλάστησης, έστω και με τοπική καταστροφή και ανακατασκευή της τοιχοποιίας, ώστε να απομακρυνθεί κάθε πιθανή εναπομένουσα ρίζα.
- Μεταφορά των υφιστάμενων λιθοσωρών στην στα ανατολικά του ναού, σε απόσταση από το ναό και σε θέση με σχετική απόκρυψη ώστε να μην αλλοιώνει οπτικά το μνημείο ή το τοπίο γύρω του
- Μεταλλικός σταυρός στην κορυφή του δυτικού αετώματος της στέγης του προστώου (αντίγραφο του σταυρού που βρίσκεται στη νέα μονή, επάνω από το τόξο της εισόδου προς την κινστέρνα)

Βιβλιογραφία

Κοιλάκου Χ. 1983, "Ο ναός του Αγίου Γεωργίου στα Πραστειά Σιδερούντας Χίου", ΔΧΑΕ, Περίοδος Δ' ,τ.11,(Αθήνα): 37-76